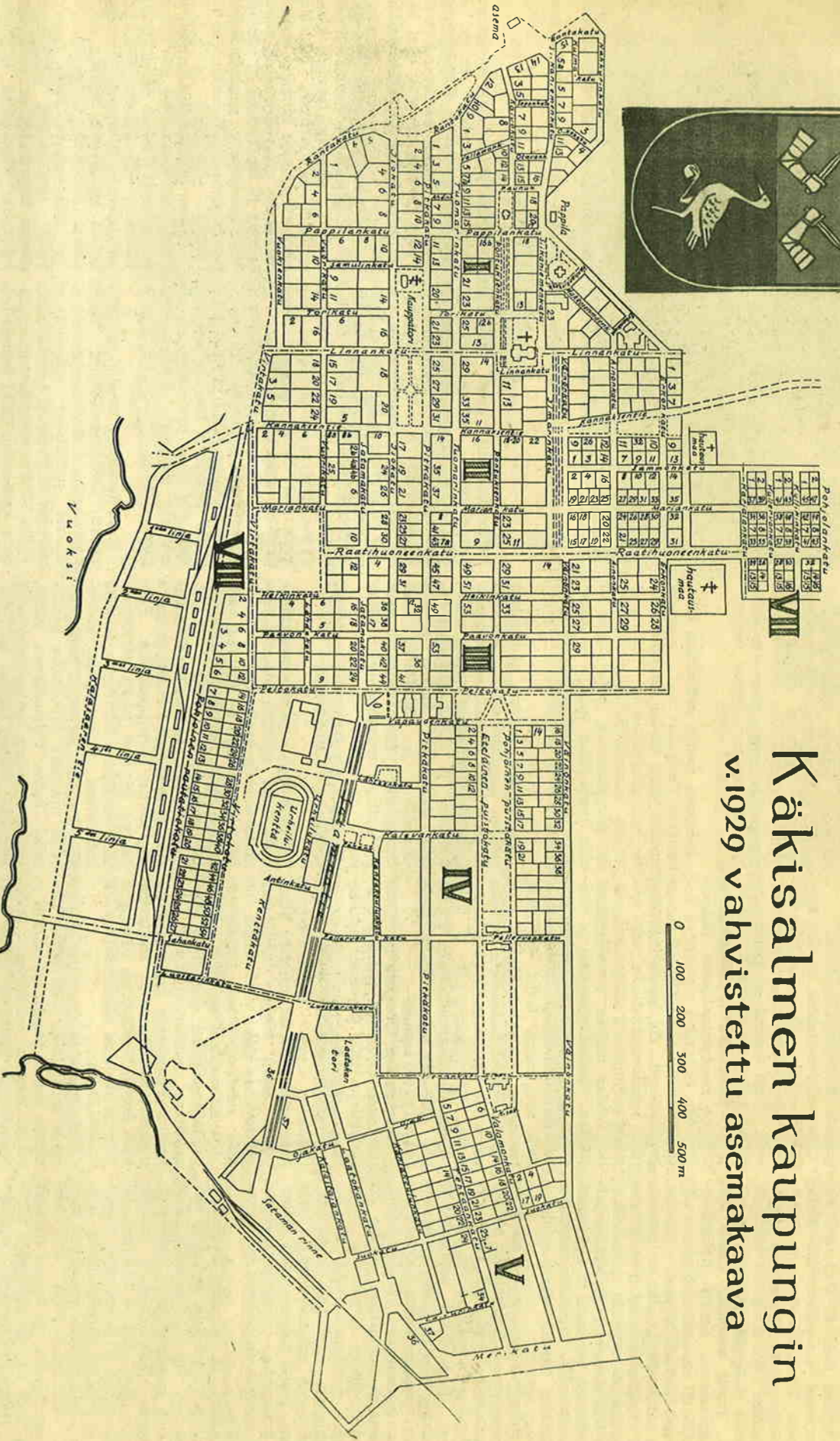
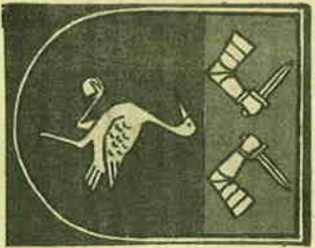


# Pitäjä pitäjältä

# KÄKISALMI

## Käkisalmen kaupungin

v.1929 vahvistettu asemakaava



### Varuskuntakaupunki

Vielä selvemmin ja näkyvämmiin Käkisalmen kaupunkivarsassa näkyi varuskunnan vaikutus. Oihan kaarnialue aivan siviiliasutuksen kyljessä Uudenlinnan upeassa puistomaisemassa. Vuoksen vetten pirtaalla. Nurkkakuntaisen yipeeksi Käkisalmenlaisilla oli tapana sanoa sitä »pohjoismäiden kauneinmaksi kasarmilueeksi.»

Käkisalmi pysyi kasvustaan huolimatta tyypillisenä pikkukaupunkina »idyllinä tuhoonsa saakka. »Omankuntain kaupunki» jäi maaliskun puolivälissä 1940 luminautona lähitijhin muistikuvihin.

Ne, jotka elokunsa 1941 palasivat, näkivät kaupungin maan tasalle palaneena. Vain toriä ympäröivät kiviatolat enemmän tai vähemmän raunioituneina olivat pystyssä — lisäksi muutamia puisia rakennuksia jäännyt kuin näyteeksi. Kesän 1944 kalliistussa syksyyn ja toisen lähdön ollessa edessä, jäi entisten raunioille rakennettuja koteja sinne — oliko niitä kymmeniä. — JK.

### Waldhoffin selluloosatehtaan rakentaminen

Käkisalmeen. Sen vaikutuksesta kaupungin asukasuku kaksinkertaisui, ja suuren teollisuuslaitoksen vaikutus säteili monin tavoin kaupungin elämään ja kausa sen rajojen ulkopuolelle.

### Käkisalmea kohtasi perusteellinen häviö

Vielä kymmenen vuotta Uuden kaupungin rauhan (1721) jälkeen Käkisalmen henkikirjoissa oli vain 30 miestä ja 15 naista. Rajan siirtymä Kymijokeen oli Käkisalmei rajainnana menettänyt merkityksensä, samoin kaupunkina, sillä sen asioiden hoito jäi maaseudun viranomaisille. Vasta 1800 Käkisalmei sai oman raastuvan. Tälöin sen asukasuku oli vain 400 henkeä.

### Rauhallista kehitystä

Vasta sen jälkeen, kun Vanha-Suomi v. 1812 oli liitetty muuhun Suomeen alkoi Käkisalmeassa rauhallisen, mutta perin hitaan kehityksen aika. Kovia kokenut kaupunki sai seuraavina vuosikymmeninä kokea kovia takaiskua. Niinpä 1856 avatti Saimaan kanava merkiksi Käkisalmele laajoja menetyksiä kauppa-alueestaan. Seuraavana vuonna tapahtunut Vuokselan laaku vai kaupungin vierisevirtaavan mahtavan virran melkeinä kuiville ja niin menetettiin tuotoisa lohentakalustupaikka ja kaupungin Laatokan satama mataloitui vaikeakuluisiksi. Samaan aikaan Käkisalmei menetti myös silloin suurimman tulolähteen, viinannäytymän vuokraoikeuden. Asukasuku, joka v. 1840 oli 1413 henkeä, laaku vteen 1860 mennessä 1181 henkeen.

Sivistyksellisten olojen kohottaminen, satamien uudistaminen, ja kaupungin yhdistäminen maan

## Käkisalmen kohtalonvaiheita kuudelta vuosisadalta

Käkisalmen historia liittyy linnan historiaan ulottuen 1200-luvulle.

Alkuun lienee paikalla ollut esihistoriallinen kylälinna Suomenveden pohjasta Laatokkaan ulottuvan tärkeän vesireitin itäisänä päätelsteenä. Kylän vanhaisin nimi oli Karjola, venäjäksi Karjela, joka voidaan lukea joko Karjola tai mahdollisesti Karjala.

Kylällä on ilmeisesti ollut merkitystä kaupapaikkana ja sellaisena sitä tuli Venäjän ja Ruotsin riidanoille.

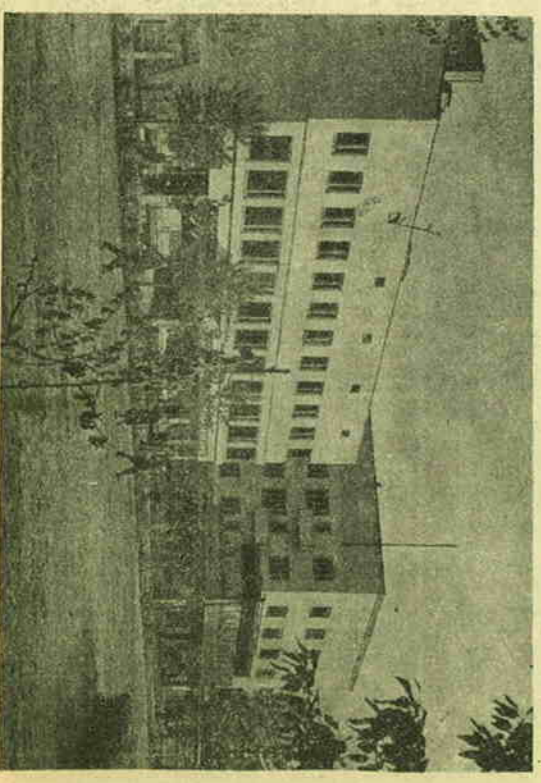
Karjalan heimon itsenäisyys näytetään kestäneen 1200-luvun lopulle, jolloin se oli liitossa Novgorodin kanssa Kolmannen ristiretken perästä 1294 ruotsalainen sotajoukko valtasi linnan, josta karjalaiset tällöin lienevät käyttäneet nimeä Käkisalmei, sillä ruotsalaisten valloittajain käyttämä nimi Kexholm on ilmeinen vähänö suomalaisesta nimestä. Jo seuraavana vuonna novgorodilaiset valtasivat linnan takaisin.

V. 1310 novgorodilaiset hävitettiin linnan suojan syntyneen kaupungin ja rakensivat uuden. Neljä vuotta myöhemmin karjalaiset, joiden suhteet Novgorodiin olivat kakenneet, valtasivat linnan venäläisiltä, mutta kun he eivät jaksaneet pitää sitä hallussaan omn voimin, kutsuivat he ruotsalaisia avukseen. Novgorodilaiset saivat kuitenkin linnan haltuunsa ja rakensivat ankarasti karjalaisia kapinotsijoita.

Vuosi 1314 merkitsi linnan joutumista lähes kolmeksi vuosisadaksi venäläisten haltuun ja siitä tuli etuvarustus lähteen päin. Karjalaisia jäi asumaan Käkisalmeen ja sen ympäristöön milloin vapaam-paa, milloin sortumapa eilämää. Ruotsalaiset yrittivät vuosina 1322 ja 1348 valloittaa linnan takaisin kuitenkin onnistumatta. V. 1411 he saivat linnan haltuunsa, mutta vain lyhyeksi ajaksi.

1500-luvun viimeiselle kymmenelle asti Käkisalmei sai elää jokseenkin rauhassa, kunnes Pontus de la Gardie ryhtyi marraskuussa 1580 suurine joukkoineen piirtämään Käkisalmea ja sai linnan antautumaan.

Valtauksen jälkeen ruotsalaiset ryhtyivät vahvistamaan linnaa rakentamalla sen ympärille kiviset muurit, jotka vieläkin ovat nähtävissä. Rakentamista jatkui aina vuoteen 1597, jolloin linnä valtioiden välisen sopimuksen mukaisesti oli luovutettava jälleen venäläisille. Näinä jalkoivat linnan rakentamista ja siitä tuli niin tuta, että jaakko sine joukkoineen sai linnan haltuunsa vasta puoli vuotta kestäneen piirityksen jälkeen 1600-luvun puohevälissä venäläiset jälleen yrittivät valloittaa linnan ja olivat vähällä saadaakin sen haltuunsa parin sadan miehen vahvuiselta puolustusjoukosta.



Vanhoja tuttuja rakennuksia tornin laidalla.

